

Beleid maatschappelijk verantwoord beleggen

MVB-beleid

Pensioenfonds APF voelt zich verantwoordelijk om op een maatschappelijk verantwoorde en duurzame manier te beleggen. In het beleggingsbeleid houden wij daarom rekening met factoren op het gebied van milieu, maatschappij en corporate governance: Environmental, Social and Governance (ESG).

Vanuit een algemeen governanceperspectief belegt Pensioenfonds APF in geval van actieve mandaten niet in financiële waarden van Akzo Nobel N.V. Bij een passieve aandelenbelegging of belegging via een beleggingsinstelling kan het echter voorkomen dat aandelen van Akzo Nobel N.V. wel onderdeel vormen van de portefeuille, omdat dit via gemeenschappelijke beleggingsfondsen wordt ingevuld.

Kernonderdelen

Pensioenfonds APF heeft een verantwoord beleggingsbeleid, dat onder andere rekening houdt met de door de Verenigde Naties ondersteunde Global Compact en Principles for Responsible Investing (PRI) alsook de best practice-bepalingen van Eumedion. Dit beleid wordt voor Pensioenfonds APF vanaf 2018 uitgevoerd door BMO Global Asset Management en bestaat uit de volgende kernonderdelen:

- ▶ Een uitsluitingsbeleid gericht op controversiële wapens en sanctiewetgeving van de Verenigde Naties.
- ▶ Engagement over een breed aantal onderwerpen rondom milieu, maatschappij en corporate governance.
- ▶ Een wereldwijd stembeleid.

Uitgebreide informatie over de engagement- en stemactiviteiten die wij als Pensioenfonds APF hebben ondernomen om maatschappelijk verantwoord te beleggen, staan in verschillende documenten:

- ▶ Managementsamenvattingen op kwartaalbasis over engagementactiviteiten en stemgedrag.
- ▶ Periodieke nieuwsbrieven over actuele ontwikkelingen (reo® viewpoint).
- ▶ Jaarverslag maatschappelijk verantwoord beleggen: samenvatting van de highlights op het gebied van engagement en stemmen.

Deze documenten zijn beschikbaar en via het Contactformulier op de website op te vragen.

Daarnaast stelt Pensioenfonds APF op jaarbasis een overzicht vast van de ondernemingen die we uitsluiten. Deze lijst worden éénmaal per jaar geactualiseerd en aan de externe managers gecommuniceerd.

Uitsluitingen

Pensioenfonds APF sluit ondernemingen uit die betrokken zijn bij de volgende controversiële wapens:

- ▶ clusterbommen;
- ▶ landmijnen;
- ▶ chemische wapens;
- ▶ biologische wapens;

- ▶ kernwapens;
- ▶ witte fosfor;
- ▶ uranium.

Daarnaast sluit Pensioenfonds APF staatsobligaties uit van landen die onder de VN-sanctiewetgeving vallen. Sanctiewetgeving is een reactie op schendingen van het internationale recht of van mensenrechten, in een poging een kentering teweeg te brengen. Daarnaast vervullen sancties een rol in de bestrijding van terrorisme. Vermogensbeheerders van beleggingsfondsen waarin Pensioenfonds APF belegt, worden gestimuleerd om dit uitsluitingsbeleid zoveel mogelijk te waarborgen.

Engagement

Pensioenfonds APF heeft ervoor gekozen om vanaf 2018 een actief engagementbeleid te voeren over al haar aandelen- en bedrijfsobligatiebeleggingen. Door (samen met andere beleggers) de dialoog aan te gaan met ondernemingen in de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds worden deze bedrijven aangespoord hun prestaties te versterken via betere werkwijzen op het gebied van milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur. Hierdoor wordt beleggerswaarde gecreëerd en geoptimaliseerd.

Een breed scala aan onderwerpen wordt via engagement aan de orde gesteld: milieu/klimaatverandering, bedrijfsethiek, mensenrechten, arbeidsomstandigheden, volksgezondheid en goed ondernemingsbestuur (inclusief een specifiek beleid ten aanzien van het milieu en de maatschappij). Engagementresultaten worden gerapporteerd en uitgedrukt in milestones.

Prioritering van specifieke bedrijven en engagementprojecten ten behoeve van engagement vindt op jaarbasis plaats. Ook wordt op kwartaalbasis getoetst of de werkwijzen van bedrijven die de Global Compact van de Verenigde Naties hebben geschonden via engagement verbeterd kunnen worden.

Stembeleid

Pensioenfonds APF een belangrijk deel van het vermogen belegt in aandelen. Deze beleggingen zijn wereldwijd gespreid. Door als aandeelhouder te stemmen, kan het ondernemingsbeleid beïnvloed worden.

Pensioenfonds APF voert een wereldwijd stembeleid en ziet het stemmen zeker niet slechts als een administratieve handeling. De verwachtingen van de ondernemingen waarin wordt belegt, worden vastgelegd in Algemene Richtlijnen Corporate Governance. Regionaal wordt echter rekening gehouden met lokale wet- en regelgeving via diverse Stewardship-codes.

Het stembeleid is gebaseerd op de volgende overkoepelende uitgangspunten:

- ▶ een slagvaardig en effectief bestuur en managementteam;
- ▶ de juiste controle en verantwoording in de managementstructuur ('checks and balances');
- ▶ effectieve systemen voor de interne beheersing en het risicobeheer van alle belangrijke zaken (en dus ook duurzaamheid);
- ▶ een cultuur van transparantie en verantwoordelijkheid die is gebaseerd op een gedegen bedrijfsethiek;
- ▶ een bezoldigingsbeleid dat aandeelhouderswaarde op de lange termijn door realisatie van de bedrijfsdoelen beloont;
- ▶ stimuleren van de bescherming van de rechten en belangen van alle aandeel-/obligatiehouders.

Indien tegen wordt gestemd, wordt - mocht het de dialoog ten goede komen - na afloop van de aandeelhoudersvergadering een uitgebreide toelichting naar het senior management van ondernemingen gestuurd voor die onderwerpen waar een tegenstem hebben uitgebracht.

ESG-integratie

Bij de selectie van toekomstige vermogensbeheerders wordt als voorwaarde gesteld dat zij tenminste de door de Verenigde Naties ondersteunde Principles for Responsible Investing (PRI) hebben ondertekend en geïmplementeerd. Verder worden externe managers gestimuleerd om te rapporteren op welke wijze ESG-criteria (criteria rondom milieu, maatschappij en corporate governance) worden meegenomen in het beleggingsproces en de -beslissing.

Impactbeleggen

Het pensioenfonds kijkt op ad hoc basis of het in specifieke beleggingsoplossingen belegt die onder het zogenaamde impactbeleggen vallen.

Binnen de vastrentende waardenportefeuilles van Pensioenfonds APF is het mogelijk om in green bonds (groene obligaties) te beleggen. De opbrengsten van zo'n groene obligatie mogen uitsluitend gebruikt worden om projecten of activiteiten met een aantoonbaar positief effect op het milieu of klimaat te financieren. Het pensioenfonds streeft er naar om de allocatie naar green bonds te vergroten.

Pensioenfonds APF zal in 2018 beoordelen of binnen het MVB-beleid een aantal speerpunten aangebracht moet worden. Bovendien zal het pensioenfonds meer aandacht besteden aan de communicatie rondom maatschappelijk verantwoord beleggen (inclusief het afleggen van verantwoording).